

לקחה משוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'שוב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת בא התשס"ו

4:47	הרלקת נרות שבת ניו יורק
6:18	מרצאי שבת
9:05	מוק"ש מג"א
9:41	מוק"ש גר"א
12:09	חצות

פנינים לפרשה

"וכל בני ישראל היה אור במושבותם"
(י, כט)
"ועליהם נאמר: נר לרגלי דבריך ואור לנתיבותי". (מדרש רבא)
 במצב הגרוע של חושך מצרים, שהיה עד כדי "וימש חושך" שעה ששום קרן אור לא יכלה לחדר מבעד האפילה, אור אחד היה ששימש והאיר – אור התורה. לכל בני ישראל היה אור במושבותם ואיך?
 מכח ה"נר לרגלי דבריך ואור לנתיבותי", דבר ה'. כי התורה אורה כל-כך גדול שיכול לחדר בעד לחושך הנורא, ולהאיר את כל הפינות.
(רבי שמואל רוזנבסקי)

"ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד בואנו שמה"
(י, כו)
 כל העבודות והמצוות שאנו עושים בעולם הזה, אין אנו יודעים אם יש להם ערך וממשות, אם כשרות וטהורות הן כל שכן ואם עשויות הן לשם שמים – **"עד בואנו שמה"** – עד אשר נבוא לעולם החשבון, רק אז יתברר לנו מה היה טיב העבודה שלנו בעולם הזה.
(חדושי הרי"ם)

"ויאמר לו פרעה... אל תוסף ראת פני... ויאמר משה לא אסיף עוד ראות פניך... וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה"
(י, כח-יא, ב)
 יש להבין: א. מדוע בא הציווי הזה "וישאלו" דוקא עכשיו אחר שמשה אמר "לא אסיף עוד ראות פניך"? ב. בפרשת שמות (ג, כב) כתוב "וישאלו איש מאת רעהו" ולא הזכיר באיש וכאן כתוב "איש מאת רעהו"?
 וי"ל: דהנה משה רבינו לא פנה אל הביזה רק נתעסק בעצמות יוסף (סוטה ג). וקשה במה עדיף ה"עשה" דעצמות יוסף מה"עשה" דביזת מצרים? אלא, הקב"ה ציוה "איש מאת רעהו" – ואין רעהו למשה רבינו אלא המלך פרעה דהאיש משה גדול מאד בעיני עבדי פרעה, וא"כ כיון שכבר קודם הצווי אמר משה "לא אסיף עוד ראות פניך" תו לא חל עליו הציווי של "וישאלו איש מאת רעהו". ואתי שפיר שבפרשת שמות לא רצה הקב"ה להזכיר שאלה באנשים דא"כ תחול גם על מרע"ה ולא יוכל להתעסק בעצמות יוסף, לכן לא ציוה על הזכרים אלא רק אחרי שמשה אמר לא אסיף ראות פניך וכנ"ל.
(חתם סופר)

"מי ומי ההולכים"
(י, ח)
 פרעה וכל הקדמונים שבעובדי אלילים – מבאר המלבי"ם – תעו וטעו לחשוב שיש שני כוחות אליליים שוררים בבריאה: פועל הטוב ופועל הרע. והיו עובדים לפועל הטובות שיגמלם טוב, ולפועל הרע היו מכפרין פניו במנחה כדי שלא יעשה להם רעה; אך בעוד שאת פועל הרע עבדו בזבחים, כדי להרוות את צמאונם לדם-טבח, וחששו להביא לפניו את הטף פן יפגע בהם או יצוה לשחטם – הנה את פועל הטוב לא עבדו בזבח, כי לא חפץ דמים הוא, רק בשמחה, בתופים ובמחולות, והביאו לפניו גם את הטף.
 לפיכך שואל פרעה: "מי ומי"? כאומר: אם תלכו לעבוד את פועל הטוב, נכון שילכו גם הנערים והטף, אבל צאנכם ובקרכם יוצג; ואם עובדים אתם לפועל הרע, קחו איפוא את הצאן, אך חמלו על הטף ותשאירום פה.
 והשיבו משה: אנחנו נלך גם בבנינו ובבנותינו, גם בצאננו ובבקרנו, "כי חג לה' לנו", אלקינו א-ל אחד הוא אשר מאתו הרעות והטובות גם יחד, אפס זולתו, והוא חפץ הן בזבחי-נדבה הן בשמחה עם המשפחה והטף.. ובאהבתו אותנו לא נחשוש פן יפגע בטף וכיוצא, כי לא צמא הוא לדם חלילה....

"ויהי חשך על ארץ מצרים וימש חשך"
(י, כא)
 החושך הרגיל איננו בריאה בפני עצמה אלא הצד השלילי של האור – העדר אור, ובמקום שאין אור ממילא שורר חושך. לפיכך אין כל ממש בחושך הזה ומעט מן האור דוחה הרבה ממנו. אבל החושך של מצרים היה בריאה מיוחדת שנבראה לאותה שעה והיה בו ממש – "וימש חשך" – עד ששום אור לא היה בכוחו לגרוש.
(ספורנו)

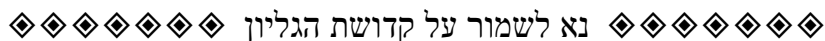
"וגם מקננו ילך עמנו... כי ממנו נקח לעבוד את ה'"
(י, כז)
 מעצמו ילך מקננו להישחט לפני ה' ולא יאבה להישאר פה – אומר המלבי"ם – כדוגמת פרו של אליהו בהר הכרמל, שהלך מעצמו ופשט את צוארו להישחט כקרבת לכבוד ה'. ו"ממנו ניקח לעבוד את ה'" – ממנו נלמד מוסר השכל כיצד ואיך יש לעבוד את ה', להיות מוכנים אפילו למסור את נפשנו לטבח למען כבוד שמו....

"כי אני הכבדתי את לבו"
(י, א)
 אף שהכבדתי את לבו – מפרש ה"חתם סופר" – ואין הדבר מסור בידו לשמוע אפילו ירצה, ואם כן ראוי שלא להתרות בו, כי "מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע", בכל-זאת בוא אל פרעה והתרה בו, כדי שיתקדש שמי בישראל. הוא שאומר הכתוב: "ולמען תספר באזני בנך..."

"בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו"
(י, א)
"בא אל פרעה והתרה בו". (רש"י)
 פירוש, אל תתמה מדוע יש להתרות בו, והלא הלכה היא שאין מתרין אלא שלשה פעמים, שאז נהיה מוחזק (סנהדרין פא), ופרעה כבר מוחזק בסירונו. משום "כי אני הכבדתי את לבו" – בכל פעם שהוא מסרב, אני הוא שמכבד את לבו לכך, אם-כן אין לו חזקה לסירונו.
(הנצי"ב)

"יעד מתי מאנת לענת מפני"
(י, ג)
 "כתרגומו לאתכנעא" (רש"י). האדמו"ר ראי"מ מגור אמר כי פעם אמר אביו "השפת אמת" כי ב"אנא הי" יכולים לפעול הכל. הקהל חשב שכוונתו על "אנא הי" הושיעה נא", ואני הבנתי שכוונתו היתה על "אנא הי" כי אני עבדך" – שבהכנעה יכולים לפעול הכל. **(ילקוטי יחודה)**

"ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך"
(י, ט)
 הקדים משה נערים לפני זקנים, ללמד, שכל עיקר הויכוח בינו ובין פרעה נסוב על נפש הנוער. פרעה כבר היה מוכן לאפשר לזקנים ללכת כחפצם, ובלבד שהנוער ישאר במצרים. אם משום התועלת שיוציא מהם, בהיותם כח נמרץ ומועיל לבניית הארץ, ואם מפני מניעת הסכנה ביציאתם, לבל יצלו את מרצם להלחם ולנקום בו.
 ואילו משה, דוקא משום מזגם וחריצותם, דאג וחשש לגורלם של הצעירים, יותר מאשר לזקנים, לבל יגררו אחר תועבות מצרים וישתקעו בטומאתם. לפיכך ביקש על הצעירים ראשונה, כדי להצילם מרדת שחת, מחד ניסא, ולהסב את מרצם ואונם לדרך הטובה, לבניית האומה ולעבודת ה'.
(רבי יוסף צבי הלוי, אבי"ד יפו)

"ויואמר ה' אל משה ואל אהרן וגו' החדש הזה לכם"

יש להבין מדוע הקב"ה אמר דיבור זה לשניהם, למשה ולאהרן, יחד? אלא. איתא במדרש החדש הזה לכם – שציווה להם על עיבור שנה". ובגמ' בסנהדרין (ד"ח) איתא שמלך וכהן גדול אינם יכולים לשבת ולדון בענין עיבור שנה, מלך אינו יכול משום שהוא מעוניין בעיבור השנה משום חילולתו שנותן להם על שנה ומרויח חודש אחד, וכה"ג אינו יכול משום שהוא מעוניין בעיבור השנה כדי ששטובל ביה"כ לא יהיה קרב. ומסתברא שכששניהם יושבים יחד שפיר דמי שמתוך שהמלך רוצה והכה"ג אינו רוצה יבואו מתוך כך אל האמת. ומכיוון שלמשה היה דין מלך (ויהי בישורון מלך) ואהרן כה"ג לכן אמר הקב"ה "החודש הזה" – אם תרצו לעבר את השנה אזי "לכם" – דוקא אם שניכם יושבים ביחד בדין.

(פרדס יוסף בשם אמרי בינה)

"דברו אל כל עדת ישראל"

מקשה רש"י בשם המכילתא למה כתוב דברו בלשון רבים. וכי אהרן מדבר והלא כבר נאמר אתה תדבר אלא חולקין כבוד זה לזה ואומרים זה לזה למדני הדיבור יוצא מבין שניהם כאילו שניהם מדברים.

מדברי רש"י אלו היה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל לומד מוסר השכל איך צריך להיות היחס בין חברותא בשעת לימודים, או יחס של איש ואשתו. בודאי לא כל הדעות שוות ובכל נושא יש אחד שמבין יותר טוב מהשני, אי"כ איך ינהג המבין? מכאן לומדים שצריך לרצות לא אחד לשמוע סברתו של השני ולכבד אחד את השני ואז הדיבור יוצא מבין שניהם בהסכמה מלאה. ואין לכפות את דעתו על הזולת בכח אלא לדבר בכבוד כך שהזולת מרגיש שהוא שותף הסברא.

"וואם ימעט הבית מהיות משה ולקח הוא ושכנו וכי"

מסביר הרב שמשון רפאל הירש זצ"ל מכאן לומדים איך צריכים להתחכם למצות צדקה. התורה היתה יכולה לומר אותו דין בצורה הפוכה. אם יש מי שאין לו לקחת קרבן פסח שיחפש אצל שכן שיש לו מיותר ויבקשו לשתף אותו. אבל התורה אמרה שמי שרואה שימעט ביתו מהיות משה זאת אומרת שיש לו מיותר שיחפש אצל שכניו מי שחסר לו ויזמנו להשתף אתו, לא שיש לעני זכות לבקש צדקה אלא שהעשיר יש לו זכות לתת מברכת ה' לעני.

"ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף"

הגר"מ שטרנבוך שליט"א אומר שרמ"ז יש כאן לשלושה השותפין באדם. שתי המזוזות כנגד ההורים, והמשקוף מעליהם רמז להקב"ה שסוכך עליהם. והצלחת החינוך של הבית בכך ששמים את הדם, רמז למסירות הנפש הנדרשת מההורים להצליח בחינוך בניהם לקיום רצונו יתברך.

ועל פי זה יובן ההבדל בין הפסוק שלפנינו שהקדים את המזוזות למשקוף. ואילו בפסוק כ"ג הקדים את המשקוף למזוזות. הפסוק שלפנינו נאמר ע"י הקב"ה ולכן הוא הקדים להחשיב את מסירות הנפש של ההורים בחינוך בניהם. אך כאשר משה מדבר אל העם הוא פותח בכבוד המקום ומקדים את המשקוף אשר על המזוזות. ועוד רמז

בזה שלא די להורים לחנך את בניהם לתורה אלא עליהם להראות לבניהם דוגמא אישית ולקבל על עצמם ללמוד תורה ולקיים מצוות במסירות נפש.

"ומצות על מרורים יאכלוהו" (יב, ח) "רבן גמליאל היה אומר: כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו. ואלו הן, פסח מצה ומרור". (פסחים קטז)

פירש הרשב"ם שם, שלא אמר, היינו שלא פירש טעם כל דבר ודבר. על כל פנים קשה מדוע סידר כך הדברים והקדים המצה למרור, הרי דוקא בשל טעמו של כל דבר ודבר היה לו להקדים המרור, שכן קודם אירע השעבוד אשר לזכרו נאכל המרור ואחר-כך באה הגאולה שעל שמה המצה?

אלא, כיון שכל עיקר הסיפור אינו אלא לתאר נס הגאולה, אף שאכן השעבוד היה קודם בזמן, הרי כל כולו אינו מוזכר אלא משום שלאחריו באה הגאולה. לכך מקדימים את הזכרת הגאולה. כנהוג בכל סיפור שמקדימים התוצאה אשר בגינה הפך האירוע לסיפור ואחר כך מספרים את הגורם אשר קדם לה.

"אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים" (יב, ט)

"ולא תותירו ממנו עד בקר" (יב, י)
מה ההבדל בין האיסור של נא ומבושל שכתוב "אל" תאכלו והאיסור נותר שכתוב "ולא" תותירו, מפרש המשך חכמה ש"אל" הוא לשון בקשה ו"לא" הוא לשון ציווי. האיסור נא ומבושל עתיד להתקיים בלילה בזמן אכילה לפני שיצאו ממצרים ולכן לא רצה הקב"ה לצוות עליהם כל זמן שהם לא היו בני חורין אלא בקש "אל" תאכלו ממנו נא אבל האיסור נותר היה בבוקר כשכבר שולחו על ידי פרעה והם בני חורין לקבל על עצמם צווי ה' לכן כתוב בלשון צווי "ולא תותירו ממנו".

"ואכלתם אותו בחיפזון" (יב, יא)

רבי צדוק הכהן מלובלין לומד מכאן יסוד גדול בעבודת ה', שכאשר אדם רוצה להתנתק מיצרו ותאוותיו ולקבל על עצמו עול מלכות שמים, עליו לעשות זאת בחפזון, במהירות האפשרית, כפי שישראל משכו ידיהם מעבודה זרה ולקחו עצמם לעבודת הבורא. רק כאשר מרגיש על עצמו שהוא נכנס למהלך התקין של עבודת ה' יכול הוא להמשיך ולהתקדם במתינות.

(רמב"ם ספר המצוות)

"ועברתי בארץ מצרים.. ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים" (יב, יג)

משה רבינו היה תמה היאך יעבור הקב"ה בכבודו ובעצמו בארץ מצרים המלאה גלולים, שמסיבה זו לא היה יכול משה להתפלל בתוכה. ועל כך אמר לו השי"ת "ועברתי בארץ מצרים" ואם תתמה היאך? "ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים" כלומר בשעה שאעבור לא תשאר כל ע"ז כי הכל יוכרת וכמו שכתב רש"י: "של עץ נקבת ושל מתכת נמסת ונתכת לארץ". **(הגר"מ מולוז'ין)**

"ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלוהי מצרים אעשה שפטים אני ה'" (יב, יד)

אין פירושו שיבוא הקב"ה להכות בבכורים ובאלוהי מצרים גם יחד. אלא כיון שביקש הקב"ה לעבור במצרים להכות הבכורים, היה משה תמה, הלא מלאה היא גילולים לרוב, ואין זה ראוי לו לשהות בה.

לפיכך ענהו הקב"ה: "ובכל אלוהי מצרים אעשה שפטים". משל לחבורת נערים שובבים שעשו מעשים רעים, וכיון שעבר רבם ביניהם הלבינו פניהם מחמת היראה. כך אמר הקב"ה, שעה שאעבור אני במצרים ממילא לא ישארו בה אלילים, כי גילולי העץ ירקבו ופסלי המתכת ימסו. **(רבי אצילה מולוז'ין)**

"והיה חדם לכם לאות על הבתים" (יב, יג)

נאמר בשם הגר"א שמכאן רמז לשאלת המינים כיצד מאמינים אנו בבנין בית המקדש השלישי, הרי כבר אמר חגי הנביא: "גדול יהיה כבוד הבית האחרון מן הראשון", משמע שבית המקדש השני הוא האחרון ואין אחריו עוד.

אומר הגר"א שמהאותות שעשה משה רבינו יש ראייה שאחרון שנאמר אחרי ראשון משמעותו "שני" ולא אחרון והראיה שכתוב בפרשת שמות: "והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקול האות הראשון והאמינו לקול האות האחרון. והיה אם לא יאמינו גם לשני האותות האלה ולקחת ממימי האור. והיה לדם ביבשת" אם כן הדם הוא אות וסימן על הבתים שאמר חגי הנביא שהאחרון אינו אחרון, חלילה, אלא ודאי שיש עוד אחר אחריו שיבנה במהרה בימינו. **(גר"א)**

"והגותם אותו חג לה' לדורותיכם חוקת עולם תחגוהו" (יב, יד)

אומר רבי מאיר שמחה מדוינסק: מי שרואה ביציאת מצרים יציאה מעבודת החומר לחרות שאין שליטת הגויים עליו, ודאי תמה מדוע ממשכים היהודים לחגוג את הפסח באלה שנות הגלות כאשר חזרו לשעבוד וגלות. אולם בפסוק שלפנינו אנו למדים שעלינו לראות בפסח "חג לה'" דהיינו יציאה משעבוד הרוח מטומאת מצרים לחרות רוחנית ולעבודת ה'. ועל כן "חג לה'" יש לחגוג אותו לדורותיכם לחוקת עולם ואפילו בשנות הגלות.

"בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות עד יום האחד ועשרים לחדש בערב" (יב, יח)

הגר"א היה משתדל במוצאי יו"ט האחרון של פסח לטעום חמץ, והיה נמנע מלאכול אחר הפסח מצה שיוצאין בה ידי חובה בפסח.

וכל זה להיכרא לעשיית המצה, שאין עושין אותה להנאה אלא מפני גזירת הבורא יתעלה שמו.

(מעשה רב)

"משכו וקחו לכם וגו" (יב, כא)

ר' יוסי הגלילי אומר, "משכו מעבודת כוכבים והדבקו במצוה – מכילתא. וקשה, הלא זה היה לאחר שלשת ימי אפילה שנשארו כולם צדיקים, ולמה נאמר להם "משכו" מע"ז.

ואפשר להגיד עפ"י דברי הבעש"ט זצ"ל עה"פ (דברים יא, טז) "וסרתם ועבדתם", שכאשר הוא "וסרתם", תיכף בא נגיעה בע"ז "ועבדתם", ועל ע"ז כוז ציוה למשוך את עצמם ממנה. **(חידושי הרי"ם)**

"משכו וקחו לכם"
ארבעה ימים לפני החג, ונראה לי ששום דלמצרים היה יום אידן בכל שנה ביום ארבעה עשר בניסן למזל טלה ושלשה ימים לפני אידיהם אסור לשאת ולתת עמהם לכן הוצרכו לקחת מהם ארבעה ימים קודם והיינו משכו ידיכם מעבודה זרה. (חזקת סופר)

"והגעתם אל המשקוף"
אפילו כשאתם נתונים בשפל המדרגה כאזוב הזה הרי אם מאוחדים ומאוגדים אתם ומוכנים להקריב את דמכם למען היהדות, הרי עשויים אתם להגיע למעלות גבוהות "והגעתם אל המשקוף".

(רבי יחזקאל מקוזמיר)

"וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות"
ועיין ברש"י שהביא מהמכילתא שהשמלות היו חשובות להם יותר מהכסף והזהב. ולכאורה קשה מי דוחקו לפרש כן? ויש לומר דהא מבואר בגמ' בסנהדרין דביות מצרים היה בעלם גביית חוב מהמצרים בעד העבודה שעבדו להם בני"י. והנה מבואר בשו"ע (חו"מ סי' צ"א) שאין בע"ח גובה מנכסי אשתו של הלווה. וכתב הסמ"ע שמבגדים יקרים מאוד, ובפרט המשובצים באבנים טובות, יכול הבע"ח לגבות שכן אין הבעל נותן אותם לאשתו במתנה מוחלטת. והנה לכאורה קשה איך גבו בני"י חובם מהשמלות של הנשים והרי לפי המבואר בשו"ע אין בע"ח גובה מנכסי אשת החייב לו. לכן מפרש רש"י שהשמלות היו חשובות להם יותר מכלי הכסף והזהב, ועפ"י הסמ"ע הני"ל בבגדים חשובים אין הבעל נותן במתנה מוחלטת לאשתו והרי זה נשאר ברשות הבעל ויכול בע"ח לגבות מזה.

"לא תוציא מן הבשר חוצה ועצם לא תשברו בו"
יש לדקדק שלגבי אסור הוצאה נאמר לשון יחיד "לא תוציא מן הבשר החוצה" ואילו לגבי איסור שבירת עצם נאמר בלשון רבים "ועצם לא תשברו"? ואפשר לומר על פי מה שכתב "המנחת חינוך" (מצוה ק"פ) דאסור הוצאה חוץ לחבורה מתייחס רק ליחיד שמוציא מן הבשר אל החוץ לחבורה, אבל אם כל החבורה רוצים לאכול במקום אחר לא שייך איסור הוצאה חוץ לחבורה ועל כן מדויק לשון הפסוק שכתב איסור הוצאה בלשון יחיד "לא תוציא" שכן רק היחיד מוזהר על זה שלא להוציא חוץ לחבורה. אבל לענין איסור שבירה שגם רבים מוזהרים כיחיד לענין אסור זה כתב לשון רבים "לא תשברו".

"והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים"
לכאורה היה צריך להיות הפוך שבעבור שה' הוציא אותי מצרים אני עושה את זה, אלא מכאן לומדים שאין אנו אוכלים מצות בעבור יציאת מצרים אלא הפוך בעבור זאת העבודה של אכילת מצה עשה ה' לנו אותות והוציאנו ממצרים כדי שנעבדו. כמו שכתוב בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על החר הזה..

(אבן עזרא)

"וכל פטר חמור תפדה בשה" (יג, יג)

אמר ר' חנינא, שאלתי את ר' אלעזר בבית מותבא רבא: מה נשתנו פטרי חמורים מפטרי סוסים וגמלים.
א"ל: גזירת הכתוב היא. ועוד ששיעור ישראל בשעת יציאתם מצרים, שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים.

(בכורות השם)

"וכל בכור אדם בבניך תפדה" (יג, יג)
אמר הגר"א ז"ל, שבתבת "בראשית" מרומז הדין הזה, "בראשית", נוטריקון, בן ראשון אחר שלשים יום תפדה.

אצטע

משרשי מצוה זו, שרצה ה' יתברך לזכותינו לעשות מצוה בראשית פרוי, למען דעת כי הכל שלו, ואין לו לאדם דבר בעולם רק מה שיחלק לו השי"ת בחסדיו.
ויבין זה בראותו, כי אחר שיגע האדם כמה יגיעות וטרח כמה טרחים בעולמו, והגיע לזמן שעשה פרי וחיבי עליו ראשית פרוי כבת עין מיד נותנו להקב"ה ומתרוקן רשותו עמו ומכניסו לרשות בוראו.
ועוד, לזכור הנס הגדול שעשה לנו השי"ת בבכורי מצרים שהרגם והצילנו מידם.

(החינוך – מצוה י"ח)

"והיה לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך"
הדרשנים מבארים כי תפילין של יד מרמזות על מעשי האדם ותפילין של ראש מרמזות על מחשבת האדם, וכשם שהדין אומר שאסור להפסיק בין הנחת תפילין של יד לשל ראש, כך האדם צריך להזהר שלא להפריד בין מעשיו לאמונתו, אלא שיהיו מעשיו תואמים את הכרתו.

ובשם הגר"א מוסיפים שיש רמז גם בזה שתפילין של ראש מחולקים לארבעה בתים, ובתפילין של יד יש בית אחד בלבד, והרמז הוא כי אף שהרבה עושים מעשה מצוה אחד, מ"מ חלוקים הם בכוונתם ובמחשבתם בעשיית מעשה המצוה.

(פרדס יוסף)

הליכות והלכות

מדיני ההפטרות

חז"ל תיקנו לקרוא בכל שבת לאחר קריאת התורה בציבור הפטרה וטעם הדבר כיון שהיתה גזירה שלא יקראו בתורה בשבת, ולכן הנהיגו שבמקום קריאת התורה יקראו בנביאים ענינים הרומזים עניני הפרשה.

ותקנו שיקראו לפחות 3 פסוקים נגד כל עולה (7 עולים) ולאחר שבטלה הגזירה המשיכו תקנה זו לקרוא את ההפטרות.

חיוב ההפטרות: קריאת ההפטרות היא כאמור רק לאחר קריאת התורה בספר תורה כשר ואם הספר התורה לא היה כשר כגון שמצאו פסול באמצע קריאת התורה ולא היה להם ספר אחר, יקרא ההפטרות בלי ברכות וודאי אם בכלל לא היה להם ס"ת כלל שאין מברכין על ההפטרות אבל אם ירצו יקראו בלי ברכות.

ממה קוראים: נחלקו הפוסקים בזה דעת מקצת פוסקים וכן דעת הגר"א להדר לקרא מתוך נביא שלם שכתוב על קלף כמו ס"ת, ויש שנהגו להדר כדעתו להכין בכל בית כנסת נביאים שלמים על קלף – ודעה שניה לקרא לפחות מתוך נביא שלם שמודפס ומשם לקרא את ההפטרות וזה ודאי רצוי לעשות כן, אולם יש שנהגו לקרא מתוך החומש המודפס בסוף כל פרשה את ההפטרות, ויש להם על מה שיסמכו. וכן נהגו בהרבה קהילות. ומ"מ יש שנהגו בספר הפטרות שכתוב על קלף ובו הפטרות מלוקטות וזה עדיף מסתם ספר מודפס.

צורת הקריאה אם קוראים מנביא שלם על קלף הקהל יוצאים ידי חובה בשמיעה בלבד כמו ספר תורה, אבל אם קוראים מנביא מודפס או חומש כל אחד יקרא בלחש עם העולה ורק הברכות יברך העולה בלבד.

עולה שלא יודע לקרא את ההפטרות נהגו שהוא מברך והשליח ציבור קורא בקול רם לא לבייש מי שלא יודע.

אם לאחר שעלה המפטיר התברר שהוא גם לא יודע לברך את הברכות מותר בדיעבד שאדם אחר יקרא את ההפטרות עם הברכות והוא רק יקשיב. ואע"פ שהאחר לא עלה לקרא בס"ת רק קורא את ההפטרות וכמונבן זה בדיעבד.

סוג ההפטרות: אם ישנם יותר מספר אחד כגון שבת ר"ח או ארבע פרשיות וכדומה קוראים את ההפטרות שמתאימה לספר שבו עלה המפטיר ולכן אפילו ישנם 3 ספרי תורה כגון שבת, ר"ח, וחנוכה קוראין ההפטרות ששייכת לחנוכה כיון שבספר שלישי קראו עניני חנוכה וכן בכל מקרה דומה.

ישנם פעמים שיש מנהגים שונים בסוג ההפטרות וכל קהילה תנהג כמנהג הקהילה. הברכות תקנו לברך 7 ברכות נגד 7 עולים דהינו 2 ברכות על התורה ועוד 5 ברכות על ההפטרות אחת לפנייה ו-4 אחריה ולכן יש להזהר לא לענות אמן אחרי "הנאמרים באמת" בברכה לפני ההפטרות וכן לא לענות אמן אחר "אמת וצדק" כיון שהם רק אמצע ברכה.

כתב השו"ע: יש לעולים לתורה ולהפטרות לברך ולכוין בכדי שהקהל יכוונו ויצאו ידי חובת השלמת 100 ברכות שחסרים בשבת וחג ולכן יברכו בקול רם.

לפי מנהג הספרדים העולה עונה אמן בסוף הברכות כיון שזו סידרה של ברכות ועונה אמן על ברכת עצמו לדעת מר"ן.

מי העולה: מצד הדין קטן יכול לעלות להפטרות חוץ מפרשת זכור ופרשת פרה שזה מדאורייתא למקצת דעות ומובא בחז"ל במדרש על חכם אחד שפגש יהודי שכבר נפטר וסיפר לו שהוא נידון בגהינום ורק אם בנו יקרא קדיש או יפטיר בנביא זה יציל אותו. ועל סמך זה כתב בתשובת הריב"ש שנהגו שהקרובים עולים לעלית מפטיר בתוך השנה בשבת לפני האזכרה וכן נהגו בכל תפוצות ישראל ועיין בשו"ע סדר הקדימה אם יש יותר מחיוב אחד. וכן נהגו בחלק מהקהילות שחנן בר מצוה עולה מפטיר או חתן לפני חתונתו.

**שבת שלום
ולמוד מהנה**

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T: 845-352-7474 F: 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקה טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי המבנים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T: 525-55589 8756 F: 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב
הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה.
נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

מה נשתנו אלו מאלו!!
 "ברס", השיב החפץ חיים, "הבורא יתברך יוקרא הדורות מראשי וידוע עתידות. הרי העולם נצרך לרב ולראש ישיבה, ובאותה מדה נצרך הוא לחיטים ולרצענים לפיכך, זה שעתידי להיות סנדלר - קיבל כלים נאותים לעבודתו: סבלנות ודיקנות ותבונת מלאכת כפים. וזה המעוטר להיות לגדול בישראל - קיבל את הכלים הנחוצים לו: תפיסה והבנה וזכרון..."

"מעתידי", המשיך החפץ חיים בפנותו אל הנער, "מאחר ואני שומע שהבורא יתברך חונק בכלים נאותים ללמוד התורה הקדושה, ואינך חפץ ללמדה - אם כן תהיה לבסוף אדם פשוט, ולפרנסתך תעסוק בחיטות או בסנדלרות. ואזי תתעורר חלילה קושיא על הקדוש ברוך הוא, מדוע חנן סנדלר בכלים המתאימים לראש ישיבה, ומנע כשרונות אלו מהסנדלרים האחרים.. הן לא תרצה לעורר קושיות על ה' יתברך, לפיכך תראה לשקוד מעתה על תלמודך. אם חכם ונבון אתה - עליך להשתמש בכליך לדעת את התורה"....
 (יד יוסף נ"ה)

תפילין ליך ומזוזות
 הגיע מלאי חדש של תפילין ומזוזות מהודרים להזמנות ניתן להתקשר
 845.352.7474

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
 ואשתו
רחל בת שרה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

תשלחנו אתה בעצמך, ותצוה אותנו בכך "ואחרי כן אצא". והנה בכאן נשתלחו ישראל והותרו ממאסרם בכח עליון, ועל כן יוצא מן הכתוב הזה השם הידוע לאשה המקשה ללדת, וכוחו עצום לפתוח מוסרות הולד שהוא אסור בבית האסורים, להוציאו ממסגר לאויר העולם כדי שיוכה לתורה, כי האדם לעמל התורה יולד, כשם שישראל יצאו ממאסרם לקבל התורה בחדש השלישי. והשם הזה ידוע הוא לבעלי השמות ומפורסם בניקודו, ואמר ר' עקיבא קו"ף זה הקב"ה והבן זה.

מעשי חכמים

הכוחות באדם
 בעת שהותו של החפץ חיים בורשה, הציג לפניו אב את בנו בן העשר וביקש את ברכתו: אין לבן חשק ללמוד...
 שאלו החפץ חיים: "האם יש לו יכלים" - כשרונות נצרכים - ללמוד?"
 והשיב: "כן, המלמדים מציינים שיש לו תפיסה מהירה, הבנה בהירה וזכרון נפלא".
 נטל החפץ חיים את ידו של הנער, ואמר: "בני למד נא בשקידה, שאם לא כן, תהיה חלילה קושיא על הרבוננו של עולם - ובכך ודאי לא תחפוץ"....

השתאה הנער, והשתאו השומעים. פתח החפץ חיים והסביר: "מבינים אתם, הלא כתוב כי יחזור - תמים פעלו, כל מעשיו של הבורא יתברך הם בתכלית השלמות והדיקו, 'אל אמונה ואין עול, צדיק וישר הוא' (דברים ל"ב, ד'). ולפיכך יש לתמוה מדוע אנו רואים אפליה וחוסר שיוון? מדוע יש אנשים קהי תפיסה, כהי הבנה וזכרונם חלש, ויש עילויים מבריקים ובעלי כשרונות נעלים. האחד אינו יכול להיות אלא סנדלר או רצען, והשני יהיה לרב ולראש ישיבה נערץ!"

"וכל פטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו"
 חמור יש בו שני סימני טומאה, גם אינו מפריס פרסה, וגם אינו מעלה גרה, לעומת גמל למשל, שהוא מעלה גרה אבל אינו מפריס פרסה. ובכל זאת אמרה תורה וכל פטר חמור תפדה בשה. ולא גמל שיש לו סימן טהרה אחד. ההסבר לכך הוא: מי שטמאתו גדולה וגלויה קל יותר לקרבו תחת צל הקדושה ממי שיש בו גם טומאה וגם טהרה.
 (ר' ראובן מרגליות)

"סגולה ללידה"

הרה"ח רבי פנחס אליעזר הכהן פקשר, נכנס פעם אל מרן ר' יואל טייטלבוים זע"י וכולו אומר צער, היות ואשה אחת ממשפחתו מקשה לילד, והרופאים מודאגים אותה שעה ישב מרן ועבר על פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום (היתה זו פרשת בא) ר' פנחס אליעזר הגיש את הקוויטל, אבל מרן לא הפסיק וקרא אלהה בפרשת השבוע, ורב פנחס אליעזר ניצב ללא סבלנות.

הגיע מרן אל הפסוק (יא, ח) "צא אתה וכל העם אשר ברגליך", הרים את קולו, נשא עינו אל ר' פנחס אליעזר וחזר ואמר לעומתו "צא אתה וכל העם אשר ברגליך" בהדגשה מיוחדת, חש בר' פנחס אליעזר כי מרן מצווה עליו לצאת לדרכו, ויקם וילך, והנה בו ברנע ממש יצא הולד לאויר העולם ושלום לאם ולילד.

סיפר ר' פנחס אליעזר עובדא זו להגה"צ רבי ישראל יצחק רייזמן, חבר הבד"ץ, אמר לו הגאון רבי ישראל יצחק: לך נא ראה ב"רבינו בחיי" פרשת בא, פסוק הנז', ואז תבין מה היה כאן.
 (עולמות שחרב)

"והא לך לשון רבינו בחיי"

"צא אתה וכל העם אשר ברגליך" - ואמר אין אני וישראל יוצאים מרשותך, עד

הילולא דצדיקא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
יא שבט	י שבט רבי שלום מורחיו רדיעי שרעבי הרש"ש רבי יוסף יצחק האדמו"ר מהר"ן רבי יוסף צבי סלנט מח"ס באר יוסף	ט שבט רבי רפאל ישעיה אזולאי בן רבינו החיד"א	ח שבט רבי יוסף נסים בן דהאן מח"ס מעשה בראשית	ז שבט רבי דוד האדמו"ר מלעלוב	ו שבט רבי דוד חיים נכד הבן איש חי	ה שבט רבי יהודה אריה ל"ב מגור בעל השפת אמת שקיעה 5:03

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה